

Internationaal privaatrecht

Huwelijkssluiting

Nederlands IPR

Formele vereisten. Ongeschreven IPR: In het algemeen gaat men hierbij uit van de regel 'locus regit actum'. Dat betekent voor een huwelijkssluiting welke in Nederland plaatsvindt, dat het huwelijk in de burgerlijke vorm moet worden voltrokken.

Haags Huwelijksverdrag 1978¹: De vormvereisten voor het huwelijk worden beheerst door het recht van het land der huwelijksvoltrekking.

Materiële vereisten. Ongeschreven IPR: Het nationale recht van de aanstaande echtgenoten regelt ieders bevoegdheid een huwelijk aan te gaan. Toepassing van deze regel blijft nog wel eens achterwege bij de erkenning van (reeds enige tijd bestaande) huwelijken, waar bij de totstandkoming ervan, de nationale voorschriften van partijen niet zijn nageleefd.

Een volgens Nederlands internationaal privaatrecht geldig tot stand gekomen huwelijk wordt in Nederland erkend, tenzij het in strijd met de Nederlandse openbare orde geacht wordt.

Geschreven IPR:

- Haags Huwelijksverdrag 1978: Indien één der aanstaande echtgenoten de nationaliteit bezit van, of zijn gewone verblijfplaats heeft in het land waar het huwelijk moet worden voltrokken, moet de voltrekking reeds plaatsvinden, indien aan de huwelijksvereisten uit het recht van dat land is voldaan.
- het verdrag inzake de huwelijkstoestemming, de minimum-leeftijd waarop een huwelijk mag worden aangegaan en de registratie van huwelijken (1962).² Noch Marokko, noch Turkije zijn bij dit Verdrag aangesloten.
- Tussen Turkije en Nederland gelden (overigens) nog:
 - * de overeenkomst strekkende tot het vergemakkelijken van huwelijkssluiting in het buitenland (1964)³
 - * het verdrag inzake de erkenning van beslissingen betreffende de huwelijksband (1967)⁴

Huwelijksrecht Marokko

De regels omtrent de totstandkoming van het huwelijk zijn neergelegd in Boek I Code de Statut Personnel et des Successions (C.S.P.S.)⁵, ook *Mudawwana* genoemd. Deze wet is grotendeels een codificatie van islamitisch recht. De regels zijn van toepassing op moslims en (met enige uitzonderingen) op niet-moslims die geen jood zijn.

Formele vereisten: artt. 41 t/m 43, 4 en 5 lid 1 C.S.P.S.

Vereist zijn onder andere: een huwelijksakte, opgemaakt (art. 41) en ondertekend (art. 42 lid 6) door twee 'adel en gehomologeerd door de rechter (art. 42 lid 6). De akte wordt ingeschreven bij de Marokkaanse *Mahkama* (rechtbank).

Materiële vereisten: artt. 4 t/m 10 en 25 t/m 31 C.S.P.S.

Hier zijn onder meer van belang:

De huwelijksleeftijd. Voor de man geldt een huwelijksleeftijd van 18 jaar, voor de vrouw van 15 jaar (art. 8). Minderjarigen (zij die nog geen 21 jaar zijn, art. 137) behoeven toestemming van hun voogd (artt. 9 j° 136). De rechter kan vervangende toestemming verlenen. De vrouw behoeft voor het sluiten van een huwelijk te allen tijde de toestemming van haar huwelijksvoogd (*wali*). In art. 11 is aangegeven wie huwelijksvoogd kan zijn. De vrouw wordt vertegenwoordigd door de *wali* (artt. 12 en 13). Een moslim vrouw mag niet met een niet-moslim man huwen (art. 29). Polygamie is in beginsel toegestaan, doch verboden wanneer te vrezen is voor een 'ongelijke behandeling' van de echtgenotes (art. 30 lid 1). De vrouw heeft het recht in de huwelijksakte op te nemen dat haar echtgenoot geen tweede vrouw mag huwen en zij heeft het recht echtscheiding te vorderen wanneer haar man dit toch doet (art. 31).

Een islamitische Marokkaanse man mag derhalve in beginsel meerdere vrouwen huwen. Het aantal vrouwen wordt in de *Mudawwana* niet uitdrukkelijk genoemd. Art. 82 geeft aan dat gevallen die met toepassing van de *Mudawwana* niet kunnen worden opgelost, geregeld worden door opvattingen die de heersende mening of gevestigde rechtspraak van het Malikitisch recht weergeven (Een zelfde formulering vindt men in art. 172). Met toepassing van art. 82 j° art. 29 aanhef en sub 2 (Prohibé est: 'Le fait d'avoir à la fois un nombre d'épouses supérieur à celui autorisé par la loi') komt men tot een maximum van vier vrouwen.

Huwelijksrecht Turkije (gerecipieerd Zwitsers recht)

De regels omtrent de totstandkoming van een huwelijk zijn neergelegd in de artt. 88 t/m 111 Turks BW.

Formele vereisten: art. 97 t/m 111 Turks BW.

Hier zijn van belang:

- een huwelijk moet civiel worden gesloten
- een uitsluitend religieus gesloten huwelijk is niet geldig (artt. 105, 108 Turks BW).

Materiële vereisten: artt. 88 t/m 96 Turks BW.

Hier zijn van belang:

- de monogamiebepaling; een huwelijk dat gesloten wordt op het moment dat een der partijen gehuwd is, is nietig (artt. 112 en 93 Turks BW)
- het ontbreken van een verbod van een huwelijk tussen een moslimse vrouw en een niet-moslimse man; en een moslimse man en een heidense vrouw.

Na de invoering van het monogame huwelijk zijn in Turkije regelmatig speciale wetten, de zgn. amnestiewetten inzake de registratie van buitenechtelijke relaties en de hieruit geboren kinderen, uitgevaardigd. De laatste van deze amnestiewetten dateert van 18 september 1981. Op grond van deze wet is het mogelijk een op een huwelijk gelijkende relatie door middel van het afleggen van een eenvoudige verklaring als huwelijk te laten registreren. De relatie wordt als geldig huwelijk aangemerkt mits er geen wettelijk huwelijksbeletsel bestaat. Polygame huwelijken kunnen derhalve niet op grond van deze amnestiewet als geldig worden geregistreerd. In dit verband zij er tevens op gewezen dat art. 310 Turks BW, waarin het de rechter verboden wordt het vaderschap van de man die tijdens de samenleving reeds met een ander was gehuwd vast te stellen, buiten werking is gesteld (voor een uitgebreidere beschouwing zij verwezen naar de verhandeling onder 'afstamming', p. 107).

Overzicht van de relevante beslissingen

Materiële vereisten tot het aangaan van een huwelijk.

Toestemming:

Rb Rotterdam 7 januari 1980, NIPR 1984, 238.

Ktr. Amsterdam 6 oktober 1980, NIPR 1984, 241.

Ktr Leiden 4 maart 1982, NJ 1983, 700/NIPR 1984, 241.

Polygamie/monogamie:

Rb Arnhem 2 oktober 1975, NILR 1980, 229.

Hof 's-Hertogenbosch 4 juli 1985, NIPR 1986, 183.

Voorts: de uitspraken opgenomen bij toelatingsbeleid polygame huwelijken (p. 151 e.v.).

Religie huwelijkskandidaten:

Ktr Leiden 4 maart 1982, NJ 1983, 700/NIPR 1984, 241.

Formele vereisten tot het aangaan van een huwelijk.

Op de volgende subprobleemgebieden heeft de vraag naar de geldigheid van een huwelijk als voorvraag een rol gespeeld.

Huwelijksontbinding:

Rb Alkmaar 25 november 1982, NIPR 1983, 172.

Rb Rotterdam 24 oktober 1983, NIPR 1984, 097.

Afstamming:

Rb Rotterdam 28 juli 1975, NJ 1976, 478.

Rb Rotterdam 12 juli 1976, NJ 1978, 133.

Rb Arnhem 1 mei 1980, NJ 1981, 94.

Rb Utrecht 16 maart 1983, NIPR 1984, 253.

Toelatingsbeleid bij gezinshereniging:

AR RvS 21 augustus 1978, RV 1978, 32.

Hof 's-Gravenhage 28 november 1979, NJ 1980, 359.

AR RvS 10 maart 1980, GV D13-50.

AR RvS 29 juni 1981, GV D13-72.

AR RvS 19 februari 1981, RV 1981, 52.

AR RvS 6 juli 1982, 17, RV 1983, 17.

Verkrachting:

HR 22 januari 1985, NJ 1985, 513.

Kinderbijslag:

CRvB 24 december 1984, RSV 1985, 67.

Nadere beschouwingen over de beslissingen

1. Formele vereisten

a. het huwelijk is in het buitenland gesloten

De buitenlandse autoriteit is bevoegd. De vormvoorschriften van het land waar het huwelijk wordt voltrokken dienen in acht te worden genomen. Het huwelijk, zoals dit door moslims pleegt te worden gesloten, is een uitsluitend religieus huwelijk. Een huwelijk dat in Marokko op de islamitische manier is gesloten en voldoet aan de vereisten die de *Mudawwana* stelt (hetgeen meestal het geval zal zijn) wordt in Marokko derhalve als rechtsgeldig aangemerkt. Een dergelijk huwelijk wordt ook in Nederland erkend, wanneer een door de Marokkaanse rechter gehomologeerde akte wordt overlegd, waaruit de getuigenis van twee 'adel' blijkt.⁶ Het Turks BW daarentegen regelt het huwelijk geheel niet op de islamitische manier. Deze wet bepaalt dat een huwelijk slechts geldig is als sprake is van een burgerlijk huwelijk. Partijen die in Turkije op de islamitische manier een huwelijk aangaan, worden hier te lande als niet gehuwd beschouwd (zie onder meer CRvB 24 december 1984 (nr. 20, p. 37); AR RvS 29 juni 1981 (nr. 16, p. 36), HR 22 januari 1985 (nr. 19, p. 37)). Op grond van de amnestiewet kunnen zij een dergelijke verbintenis als geldig huwelijk laten registreren.

De Marokkaanse rechter kan beslissen dat Marokkaanse echtgenoten, die kinderen hebben die tijdens een samenlevingsverband vóór het huwelijk zijn verwekt vanaf het door de rechter vastgestelde tijdstip naar Marokkaans recht als gehuwd worden beschouwd. De rechter kan dit doen door de huwelijksakte te antidateren of door, met toepassing van art. 5 C.S.P.S., te constateren dat tijdens het samenlevingsverband, vóór een eventuele formele huwelijksluiting, reeds sprake was van een geldig huwelijk.⁷

Voor erkenning van het huwelijk verlangt de Nederlandse rechter een verklaring van de Marokkaanse rechter, bij voorkeur gestaafd met andere schriftelijke bescheiden, waaruit blijkt dat het huwelijk geldig is.

b. *het huwelijk is op het buitenlands consulaat in Nederland gesloten*

De nationale wet van een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiger bepaalt of aan hem de bevoegdheid tot het voltrekken van huwelijken toekomt. Voor de internationale bevoegdheid tot huwelijksluiting zijn van belang de Weense Conventie inzake consulaire betrekkingen⁸ en de Weense Conventie inzake diplomatieke betrekkingen.⁹

Art. 5 van de Weense Conventie bevat een regel welke de basis vormt voor de internationale bevoegdheid tot huwelijksluiting. De bevoegdheid wordt aangenomen voorzover geen wetsbepaling van de ontvangende staat zich daartegen verzet. Er bestaat geen Nederlandse wettelijke regeling die de bevoegdheid van de buitenlandse vertegenwoordigers ontkent. Wel wordt het als een regel van Nederlandse openbare orde beschouwd dat de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand met betrekking tot in Nederland verblijvende Nederlandse onderdanen de exclusieve bevoegdheid tot het voltrekken van een huwelijk toekomt.¹⁰ Tussen bepaalde landen zijn verdragen gesloten waarin nader bepaald is welke bevoegdheden hun vertegenwoordigers tegenover de andere staat hebben. Tussen Nederland en Marokko bestaat een dergelijk verdrag niet.

De regel die ten aanzien van de erkenning van consulaathuwelijken is gevormd, houdt echter in dat een consulaathuwelijk kan worden erkend indien:¹¹

- het twee onderdanen van dezelfde zendstaat betreft;
- het een onderdaan van de zendstaat en die van een derde staat betreft en het huwelijk door de derde staat wordt erkend;

Wanneer een huwelijk op het consulaat tot stand gekomen is op de islamitische wijze, is voor erkenning in Nederland volgens Rb 's-Gravenhage 16 juni 1977¹² vereist dat een verklaring overgelegd wordt waaruit blijkt dat de huwelijksvoltrekking in tegenwoordigheid van twee 'adel' heeft plaatsgevonden.

Een consulaathuwelijk kan niet worden erkend indien één der partijen

Nederlander is. Erkenning stuit af met een beroep op de Nederlandse openbare orde.¹³

Een afwijking van de algemene erkenningsregel is dat erkenning in bepaalde gevallen afhankelijk kan worden gesteld van de erkenning in een derde staat. De rechtvaardiging op het beroep op de openbare orde wanneer het gaat om consulaathuwelijken waarbij een Nederlandse partij betrokken is, acht men gelegen in de exclusieve bevoegdheid van de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand. De bepaling waarin die bevoegdheid is neergelegd is een regel van openbare orde.

c. *het huwelijk is in Nederland gesloten, anders dan op een consulaat*

Aan de Nederlandse rechter komt exclusieve bevoegdheid toe. De Nederlandse vormvoorschriften tot het aangaan van een huwelijk dienen in acht te worden genomen. Een hier te lande op de islamitische wijze gesloten huwelijk is derhalve niet geldig.

2. *Materiële vereisten*

a. *het huwelijk is in het buitenland gesloten*

– Huwelijk tussen twee niet-Nederlanders:

Algemene regel is dat het nationale (niet-Nederlandse) recht van de aanstaande echtgenoten ieders bevoegdheid regelt een huwelijk aan te gaan. Wanneer volgens het nationale recht van beide partners polygamie toegestaan is, wordt ook een polygaam huwelijk in Nederland erkend, althans zolang de Nederlandse rechtsorde hierbij niet betrokken is (zie de uitspraken met betrekking tot toelating gezinsleden uit polygame huwelijken, alsmede Rb Breda 13 februari 1977.¹⁴ In de uitspraak van Hof 's-Hertogenbosch 4 juli 1985 (nr. 5, p. 34) overweegt het Hof dat de Nederlandse rechter heeft te aanvaarden dat de Marokkaanse wetgever polygamie toestaat).

– Huwelijk tussen een buitenlander en een Nederlander:

Het nationale recht van de aanstaande echtgenoten regelt ieders bevoegdheid een huwelijk aan te gaan. In het geval dat is beslist door de Rb Arnhem 2 oktober 1975 (nr. 4, p. 34) betrof het een huwelijk gesloten tussen een Syrische man en een Nederlandse vrouw op het consulaat-generaal van de Verenigde Arabische republiek te Brussel. Volgens bovenstaande IPR-regels dient de huwelijksbevoegdheid van de man getoetst te worden aan Syrisch recht, de bevoegdheid van de vrouw aan Nederlands recht. De rechtbank ziet een probleem ten aanzien van de bevoegdheid van de vrouw. Art. 1:33 BW bepaalt dat de man tegelijkertijd slechts met een vrouw, de vrouw slechts met een man door het huwelijk verbonden kan zijn. Hoewel ten tijde van de huwelijksluiting geen sprake was van polygamie, acht de rechtbank het huwelijk toch in strijd met art. 1:33 BW aangezien partijen de

mogelijkheid van polygamie niet uitgesloten hadden.

De rechtbank is van mening dat hiermee niet aan het nationale recht van de vrouw, in casu Nederlands recht, is voldaan. Als strijdig met de Nederlandse openbare orde wordt het huwelijk nietig verklaard. Indien men er – in tegenstelling tot de Rb Arnhem – vanuit gaat dat het huwelijk is gesloten zonder dat sprake is van strijd met art. 1:33 BW – er is immers feitelijk sprake van monogamie – en is aan de andere vereisten tot het aangaan van een huwelijk van het nationale recht van partijen voldaan, dan wordt het huwelijk als geldig beschouwd. Art. 1:33 BW kan gezien worden als een regel van Nederlandse openbare orde.¹⁵ Hierop kan een beroep worden gedaan zodra schending ervan plaatsvindt (of dreigt te vinden). Het eerste huwelijk blijft dan wel bestaan.

b. *het huwelijk is op een buitenlands consulaat in Nederland gesloten*

Voor de bevoegdheid van de buitenlandse vertegenwoordigers en de vraag of huwelijksluiting op een buitenlandse vertegenwoordiging gelijk gesteld moet worden met een huwelijksluiting in Nederland of in het buitenland, zij verwezen naar hetgeen hierboven onder 1b is vermeld.

- Huwelijk tussen twee niet-Nederlanders:
Het nationale (niet-Nederlandse) recht van de aanstaande echtgenoten regelt ieders bevoegdheid een huwelijk aan te gaan.
- Huwelijk tussen een buitenlander en een Nederlander:
Een dergelijk huwelijk wordt hier te lande niet erkend.
Verwezen zij naar hetgeen onder 1b is opgemerkt.

c. *het huwelijk is in Nederland gesloten*

- Huwelijk tussen twee niet-Nederlanders:
Het nationale (niet-Nederlandse) recht van de aanstaande echtgenoten regelt ieders bevoegdheid een huwelijk aan te gaan, tenzij dit in strijd met de Nederlandse openbare orde is.
- Huwelijk tussen een buitenlander en een Nederlander:
Ook hier geldt de algemene regel dat het nationale recht van de aanstaande echtgenoten ieders bevoegdheid om een huwelijk aan te gaan regelt.

De beslissing van de Ktr Leiden 4 maart 1982 (nr. 3, p. 33) betrof de wens van een 19-jarige Marokkaanse moslimse vrouw, wier eerdere huwelijk was ontbonden, in Nederland in het huwelijk te treden met een niet-moslimse man. Met name komen aan de orde de huwelijks toestemming en de vraag of een huwelijk tussen een moslimse vrouw en niet-moslimse man een huwelijksbeletsel oplevert. Zou de casus geheel naar Marokkaans recht opgelost worden, dan betekent

dit dat de vrouw minderjarig is (door het huwelijk wordt zij niet meerderjarig) en zij toestemming van haar voogd heeft (welke zij in principe overigens ook nodig heeft in geval van meerderjarigheid). Bovendien is er nog een huwelijksbeletsel aanwezig, namelijk het verbod een huwelijk te sluiten tussen een moslimse vrouw en een niet-moslim (art. 29 lid 5 C.S.P.S.). Met toepassing van Marokkaans recht kan het huwelijk derhalve niet geldig gesloten worden. Wordt de casus geheel naar Nederlands recht opgelost, dan is de vrouw door haar eerder huwelijk meerderjarig geworden; er is derhalve volgens Nederlands recht geen toestemming meer vereist; er bestaan – voor zover bekend – geen (andere) huwelijksbeletsen. De kantonrechter laat het Marokkaans recht buiten toepassing en past de domiciliaire wet, in casu de Nederlandse wet, in ieder geval toe op de vraag naar de meerderjarigheid. Vervolgens verklaart hij de vrouw niet ontvankelijk in haar verzoek om vervangende toestemming. Hiermee wijkt de kantonrechter af van de ongeschreven IPR-regel die verwijst naar het nationale recht van betrokkene. Bij de vaststelling dat het nationale recht toepassing mist refereert de kantonrechter aan de opvatting van verzoekster. Deze laatste is van mening dat de Marokkaanse wet, die een huwelijk tussen een moslim en een niet-moslim verbiedt, wegens strijd met de Nederlandse rechtsorde buiten toepassing zou moeten blijven. Aangezien een verdere argumentatie achterwege blijft, kan wellicht aangenomen worden dat de kantonrechter de overwegingen van verzoeker overneemt. Hij heeft dan het oog niet alleen op de Marokkaanse meerderjarigheidsbepaling maar eveneens op de Marokkaanse (materiële) voorschriften inzake huwelijksluiting. Dat wil zeggen dat hij toepassing van de Marokkaanse regel, die een huwelijk tussen een moslimse en niet-moslim verbiedt, in strijd met de Nederlandse rechtsorde acht. Vervolgens zoekt de kantonrechter naar andere aanknopingspunten aan de hand waarvan het toepasselijk recht kan worden bepaald. Toegepast wordt dan het recht van het land waarmee betrokkene het meest verbonden is. De kantonrechter gaat voorbij aan het beroep van de vader op religie/levensovertuiging; de levensovertuiging van de islamitische vader gebiedt hem zijn kinderen op te voeden conform de islamitische religie. Bij de bepaling van het toepasselijk recht ziet de kantonrechter in de religie geen aanknopingspunt van betekenis. Evenmin is de kantonrechter van mening dat de toepassing van het Nederlands recht moet wijken voor de religieuze opvattingen van de vader. Wanneer de kantonrechter van mening is dat het in casu om een in beginsel te respecteren religieus recht zou gaan, dan kan hij hieraan voorbij zijn gegaan met het oog op de belangen van de dochter. Het invoeren van de openbare orde, uitsluitend met betrekking tot

de bepaling van de meerderjarigheid, kan tot meer moeilijkheden leiden. Toepassing van de meerderjarigheidsbepalingen in het Marokkaans recht kunnen bezwaarlijk als strijdig met de Nederlandse openbare orde aangenomen worden. Deze strijd is eerder gelegen in de gevolgen die toepassing van de bepalingen met zich mee zullen brengen – namelijk alsnog weigering van toestemming tot het aangaan van het huwelijk, wegens het naar Marokkaans recht bestaande huwelijksbeletsel. De kantonrechter ziet als reden voor het buiten toepassing laten van het Marokkaans recht, voornamelijk het ontbreken van een band met Marokko en het aanwezig zijn van een sterkere band met Nederland. Afwijking van voormeld IPR-beginsel met een (gerechtvaardigd) beroep op strijd met de Nederlandse openbare orde is acceptabel. Afwijking door van andere aanknopingspunten uit te gaan gaat riekken naar willekeur.

In de uitspraak van de Ktr Amsterdam 6 oktober 1980 (nr. 2, p. 33) is aan de orde de vraag of de Nederlandse rechter vervangende toestemming tot het aangaan van een huwelijk aan een 19-jarige Marokkaanse jongen kan verlenen. De jongen is zowel naar Marokkaans als naar Nederlands recht minderjarig. Beide rechtsstelsels kennen in dit geval de vervangende toestemming van de rechter. De kantonrechter gaat uit van de toepassing van Marokkaans recht, als nationaal recht van betrokkene. Art. 9 C.S.P.S. regelt de huwelijkstoestemming voor minderjarigen. In dit artikel wordt de *wali* genoemd. Hier moet sprake zijn van een vergissing¹⁶ omdat de *wali* in het leven is geroepen voor de vrouw (art. 12 C.S.P.S.) en overigens niet gebonden is aan de leeftijd van de vrouw, terwijl ook de minderjarige zoon voor de sluiting van een huwelijk toestemming van zijn voogd behoeft. Deze voogd is niet een *wali*, maar de voogd zoals vermeld in art. 148 C.S.P.S. Wel heeft het in de bedoeling gelegen het vereiste van huwelijkstoestemming bij minderjarigen in art. 9 C.S.P.S. te regelen. In casu gaat het om een persoon van het mannelijk geslacht. De kantonrechter heeft bij de vraag naar de huwelijkstoestemming art. 148 C.S.P.S. aangewend. De in dit artikel genoemde voogd, en niet de 'tuteur matrimonial', (die voor een jongen helemaal niet bestaat) dient zijn toestemming te verlenen. De kantonrechter besteedt geen aandacht aan de vraag of de Marokkaanse rechter exclusieve bevoegdheid bezit. Zou dit het geval zijn dan kan dit met zich meebrengen dat het huwelijk in Marokko in ieder geval van generlei waarde is. De kantonrechter ontleent zijn toestemmingsbevoegdheid aan art. 1:39 BW. Er heeft geen afwijking van de IPR-regel plaatsgevonden. Een derde geval waar de rechter zich heeft moeten uitspreken over de huwelijkstoestemming betreft een geval beslist door de Rb Rotterdam (7 januari 1980, nr. 1, p. 33). De rechtbank is van mening dat

het niet afleggen van de verklaring betekent dat geen huwelijk tot stand kan komen. Aan het beroep op nietigverklaring van het huwelijk (onder andere mogelijk op grond van dwaling in de persoon art. 1:71 lid 2 BW) komt de rechtbank niet toe.

Aan een beroep op het ontbreken van wilsovereenstemming of op dwaling wordt door de Rb Amsterdam 2 oktober 1975 (nr. 4, p. 34) voorbijgegaan (in casu kan gedacht worden aan het ontbreken van wilsovereenstemming in verband met, of aan dwaling omtrent de betekenis van de afgelegde verklaring (art. 1:71 lid 2 BW) in het bijzonder omtrent de mogelijke gevolgen van het islamitisch huwelijkscontract).

Beschrijving van de beslissingen

1. Rb Rotterdam 7 januari 1980, NIPR 1984, 238

feiten: Een Nederlandse vrouw (X), die volgens het huwelijksregister in november 1977 gehuwd is met de Turkse Y, ontdekt in juli 1978 dat niet Y maar zijn broer Z, die zich uitgaf voor Y, de huwelijksverklaring voor de ambtenaar van de Burgerlijke Stand heeft afgelegd. X vordert primair een declaratoir dat zij noch met Y noch met Z is gehuwd, subsidiair nietigverklaring van het huwelijk.

De Rb overweegt dat geconcludeerd moet worden dat tussen X en Y geen huwelijk is tot stand gekomen, nu Y geen verklaring voor de burgerlijke stand heeft afgelegd; voorts is niet komen vast te staan dat X gehuwd is met Z. Het primair door X gevorderde wordt toegewezen.

Beschrijving A.V.M. Struycken, in: WPNR (1984) 5713, p. 597; 5714, p. 616.

2. Ktr Amsterdam 6 oktober 1980, NIPR 1984, 241

feiten: een 19-jarige sedert twee jaar in Nederland verblijvende Marokkaanse jongen (Y), wenst in Nederland in het huwelijk te treden met een Nederlandse vrouw (X). De vader is overleden. Y verzoekt huwelijkstoestemming aan de kantonrechter.

De Ktr overweegt dat verzoeker gezien zijn reeds twee-jarig verblijf in Nederland, bezwaarlijk de hulp van de Marokkaanse rechter kan inroepen. 'Nu evenwel het Marokkaans recht de interventie van de rechter in zaken als deze kent, kan in dit geval onze toestemming ex art. 1:39 BW daarvoor in de plaats treden.'

3. Ktr Leiden 4 maart 1982, NJ 1983, 700

feiten: Een 19-jarige, sedert twaalf jaar in Nederland verblijvende Marokkaanse moslimse vrouw (X) wenst in het huwelijk te treden met een niet-moslim. Haar eerdere huwelijk is door echtscheiding ontbonden. De vader weigert zijn toestemming omdat volgens de Koran een huwelijk tussen een moslimse vrouw en een niet-moslimse man niet toegestaan is. X heeft geen contacten meer met haar familie in Marokko. Zij verzoekt de kantonrechter om toestemming tot het aangaan van een huwelijk. Zij voert aan dat de Marokkaanse wet, die een huwelijk tussen een moslimse en een niet-moslim verbiedt, niet kan worden toegepast omdat die regel in strijd is met de Nederlandse openbare rechtsorde.

De Ktr is met X van oordeel dat de nationale wetgeving ten deze toepassing mist. Omdat zij van jongs af in de Nederlandse samenleving is opgegroeid en geen enkel contact meer heeft met haar familie in Marokko, prevaleert in casu de domiciliaire wetgeving, te weten de Nederlandse. Volgens Nederlands recht is X gezien haar eer-

der (ontbonden) huwelijk meerderjarig (art. 1:233 BW). In haar verzoek tot het verkrijgen van toestemming wordt zij niet ontvangen.

Annotatie: J.C. Schultsz, in: NJ 1983, 700.

Beschrijving: A.V.M. Struycken, in: WPNR (1984) 5713, p. 594.

4. *Rb Arnhem 2 oktober 1975, NILR 1980, 229*

feiten: Een Nederlandse vrouw (X) is in 1960 op het consulaat-generaal van de Verenigde Arabische Republiek in Brussel op de islamitische manier gehuwd met een Syrische man (Y). Na enkele weken gaan partijen voorgoed uit elkaar. X woont in Nederland. Zij vordert in 1975 nietigverklaring van het huwelijk wegens het ontbreken van wilsovereenstemming of dwaling.

De Rb overweegt ambtshalve dat het huwelijk van partijen als strijdig met de Nederlandse openbare orde nietig moet worden geacht. Zij overweegt:

‘dat eiseres ten tijde van de huwelijksvoltrekking evenals thans nog de Nederlandse nationaliteit bezat terwijl gedaagde onderdaan van de Verenigde Arabische Republiek althans van Syrië was en is;

dat het huwelijkscontract inhoudt, dat op de (gevolgen van de) huwelijksluiting de islamitische wet van toepassing is en dat het ingevolge de bepalingen van die wet onder meer aan de man is toegestaan om tegelijkertijd twee, drie of vier vrouwen als echtgenotes te nemen;

dat het contract daarentegen niet vermeldt, dat gedaagde zich jegens eiseres heeft verbonden staande het huwelijk van partijen geen ander huwelijk te zullen aangaan (...) of op enigerlei wijze afstand heeft gedaan van die hem op grond van de islamitische wet toekomende bevoegdheid;

dat het huwelijk mitsdien in strijd met het nationale recht van eiseres, te weten met het bepaalde van art. 84 (oud) BW, is gesloten, welke bepaling overeenkomt met het huidige art. 1:33 BW.’

Beschrijvingen: A.V.M. Struycken, in: WPNR (1978) 5418, p. 53, 54 en 56; G.R. de Groot, in: WPNR (1979) 5482/5483.

5. *Hof 's-Hertogenbosch 4 juli 1985, NIPR 1986, 183*

feiten: Een Marokkaanse man (Y) was in 1959 in Marokko gehuwd. Uit het huwelijk zijn zeven kinderen geboren. Nadien huwt hij een tweede vrouw (X). Zij bezit de Marokkaanse nationaliteit. Y woont samen met X en de uit dit huwelijk geboren kinderen in Nederland. X vordert echtscheiding met toepassing van Nederlands recht. *Rb* Maastricht spreekt de echtscheiding uit. Y gaat in hoger beroep.

Het Hof is van mening dat ‘niet valt in te zien waarom de wetenschap van de rechter dat er nog een eerder geldig huwelijk van de man met een andere vrouw bestaat, aan het uitspreken van de onderhavige echtscheiding in de weg zou staan. Verder heeft de Nederlandse rechter te aanvaarden dat de Marokkaanse wetgever polygamie toestaat’.

6. Zie de onder nr. 3 beschreven uitspraak.

Uitspraken met betrekking tot de toelating van gezinsleden uit polygame huwelijken

Indien een polygaam huwelijk naar Nederlands (internationaal privaatrecht) geldig is tot stand gekomen wordt toestemming verleend voor toelating in Nederland van één echtgenote en de uit haar geboren kinderen. De Nederlandse overheid maakt in het kader van de vreemdelingenwetgeving binnen het polygaam verband onderscheid tussen de verschillende gezinnen. Het behoeft niet noodzakelijkerwijs het

door het eerste huwelijk gevormde gezin te zijn dat voor toelating in aanmerking komt. (zie ook de uitspraken onder 13 t/m 16).

7. *Rb Alkmaar 25 november 1982, NIPR 1983, 172*

feiten: Tussen een Egyptische man en een Duitse vrouw, van wie betwist wordt of zij de Egyptische nationaliteit bezit, is in 1968 in India een moslim-huwelijk gesloten.

De Rb overweegt dat dit ter plaatse van de huwelijksvoltrekking een bekende huwelijksvorm is, en derhalve naar Nederlands IPR in Nederland voor erkenning in aanmerking komt.

8. *Rb Rotterdam 24 oktober 1983, NIPR 1984, 097*

feiten: Een tussen Marokkaanse partijen op het Marokkaans consulaat gesloten huwelijk werd hier te lande bij de Nederlandse burgerlijke stand geregistreerd. *De Rb* erkent het huwelijk.

9. *Rb Rotterdam 28 juli 1975, NJ 1976, 478*

feiten: Marokkaanse partijen hebben op het Marokkaans consulaat te Rotterdam een huwelijk gesloten op de islamitische manier. Uit een latere beslissing van een Marokkaanse notariële rechtbank blijkt dat de huwelijkspartijen reeds enige jaren voor de huwelijksvoltrekking als man en vrouw samenleefden en naar Marokkaans recht sedertdien als gehuwd dienen te worden beschouwd.

De Rb is van oordeel dat het kind dat vóór de huwelijksvoltrekking geboren is, als een wettig kind van de man moet worden beschouwd.

10. *Rb Rotterdam 12 juli 1976, NJ 1978, 133*

feiten: In deze zaak is in het geding een akte, afkomstig van het Marokkaans consulaat te Rotterdam en ondertekend door de consul. Deze akte houdt onder meer in dat de huwelijkspartijen reeds voordat in 1969 te Rotterdam een huwelijk werd voltrokken, samenwoonden en een huishouding vormden; dat zulks door de huwelijkswet in Marokko niet verboden is; dat het drie jaar vóór het opmaken van de onderhavige akte te Rotterdam gesloten huwelijk als geldig dient te worden erkend.

De Rb is van oordeel dat uit de inhoud van de akte van huwelijksbevestiging blijkt dat het te Rotterdam gesloten huwelijk, naar Marokkaans recht dient te worden aangemerkt als een rechtsgeldig huwelijk.

De rechtbank verklaart voor recht dat het kind, geboren in 1968, een wettig kind van de man is.

11. *Rb Arnhem 1 mei 1980, NJ 1981, 94*

feiten: Uit een document (zgn. ‘reconnaissance matrimoniale’) van de Marokkaanse notariële rechtbank blijkt dat ten overstaan van twee ‘adel – zoals de Marokkaanse wet voorschrijft – is geconstateerd dat de huwelijkspartijen (Marokkaanse man, Joegoslavische vrouw) sedert vier jaar vóór het opmaken van het document wettelijk zijn gehuwd.

De Rb overweegt dat er – ondanks het bigame karakter van het huwelijk – geen bezwaar bestaat tegen de erkenning ervan.

Tijdens deze vier jaar geboren kinderen worden als wettige kinderen aangemerkt.

12. *Rb Utrecht 16 maart 1983, NIPR 1984, 253*

feiten: Het betreft in deze zaak een akte, die in de Arabische taal is opgesteld en is vertaald in het Nederlands, welke akte is opgemaakt door twee notarissen en ge-

homologeerd door een rechter van een Marokkaanse notariële rechtbank, welke een door twaalf getuigen bevestigde verklaring bevat dat huwelijkspartijen sedert ruim een jaar vóór de opmaking van de akte de banden van een huwelijk zijn aangegaan. Verzoek tot verbetering van de geboorteakte van het kind, in die zin dat uit de akte de wettigheid van het kind blijkt.

De Rb is van oordeel dat de vraag of het huwelijk tussen huwelijkspartijen in Marokko volgens daar gebruikelijke vormen op geldige wijze is voltrokken, ingevolge art. 10 A.B., dient te worden beoordeeld naar Marokkaans recht, tenzij de openbare orde zich verzet tegen erkenning in Nederland van de gebezigde vorm van huwelijksluiting. Voldoende is komen vast te staan dat Marokkaanse autoriteiten volgens hun recht oordelen dat het huwelijk op de in de akte genoemde datum op geldige wijze is gesloten. Niet gebleken is van een vorm van huwelijksluiting van dien aard, dat de openbare orde zich in het kader van het verzoekschrift zou verzetten tegen de erkenning daarvan in Nederland. De Rb erkent de wettigheid van het kind.

13. *AR RvS 21 augustus 1978, RV 1978, 32*

feiten: Een Turkse man huwt met een tweede vrouw op de islamitische wijze.

De Afdeling: Deze echtgenote komt niet in aanmerking voor toelating in Nederland in het kader van gezinshereniging.

14. *Hof 's-Gravenhage 28 november 1979, NJ 1980, 359*

feiten: Een Turkse man huwt in Turkije met een tweede vrouw op de islamitische wijze.

Het Hof: De bepalingen van het Turks BW houden in dat een dergelijk huwelijk in Turkije niet wordt erkend, hetgeen met zich meebrengt dat deze vrouw geen wettig echtgenote van de man is en niet voor toelating in het kader van gezinshereniging in aanmerking komt.

15. *AR RvS 10 maart 1980, GV D13-50*

feiten: Een Turkse man huwt met een tweede vrouw op de islamitische wijze. Van de zijde van de vrouw wordt aangevoerd dat uit het uittreksel van het familieregister blijkt dat naar Turks recht het kind, geboren uit het islamitisch huwelijk, tot het gezin van de man behoort.

De Afdeling: De Turkse wet kent slechts het monogame huwelijk. Er is derhalve geen sprake van een polygaam huwelijk en dus ook niet van gezinshereniging zoals bedoeld in de richtlijn inzake de toelating bij polygame huwelijken.

16. *AR RvS 29 juni 1981, GV D13-72*

feiten: Een Turkse man huwt in Nederland met een tweede vrouw volgens islamitische ritus.

De Afdeling: Het beleid voorziet niet in de afgifte van een vergunning tot verblijf (v.t.v.) op grond van een relatie tussen twee vreemdelingen.

17. *AR RvS 19 februari 1981, RV 1981, 52*

en

18. *AR RvS 6 juli 1982, RV 1983, 17*

Turkse jongens die enkel religieus gehuwd zijn en een eigen gezin hebben gesticht, behoren niet meer tot het gezin van hun ouders bij wie toelating in het kader van gezinshereniging mogelijk is.

19. *HR 22 januari 1985, NJ 1985, 513*

feiten: Het betreft in casu een Turkse man die stelt in Turkije op de islamitische manier gehuwd te zijn. *Het Hof* overweegt dat het huwelijk naar Turks recht gesloten moet worden voor de ambtenaar van de burgerlijke stand en acht niet aannemelijk dat een islamitisch huwelijk naar Turks recht als geldig wordt beschouwd. Gevolg is dat het Hof hier te lande betrokkene als niet gehuwd aanmerkt.

De HR toetst de totstandkoming van het huwelijk niet op zijn juistheid, omdat dit een beoordeling zou vergen van vreemd recht.

Annotatie: Th.W. v. Veen, in: NJ 1985, 513.

20. *CRvB 24 december 1984, RSV 1985, 67*

feiten: Een in Turkije islamitisch gehuwde Turkse man vraagt kinderbijslag aan voor de uit dit huwelijk geboren kinderen.

De CRvB is van oordeel dat nu een dergelijk huwelijk volgens de Turkse wet geen rechtsgeldig huwelijk is, dit ook voor de toepassing van de AKW niet gelijkgesteld kan worden met een rechtsgeldig huwelijk.

Noten

1. 's-Gravenhage 14 maart 1978, ondertekend door Nederland op 11 september 1987, Trb 1987, 137.
2. New York 10 december 1962, Trb 1965, 150. Tunesië is als enig islamitisch land partij bij dit Verdrag.
3. Parijs 10 september 1964, Trb 1965, 90.
4. Luxemburg 8 september 1967, Trb 1979, 130.
5. Zie bijlage 1.
6. Zie o.a. Rb Alkmaar 20 maart 1986, NIPR 1986, 284.
7. Vgl. F.J.A. van der Velden, De Burgerlijke Stand in Marokko, MR 1986, p. 172.
8. Trb 1965, 40.
9. Trb 1962, 101 en 159 (bekrachtiging: Trb 1984, 108).
10. Zie o.a. HPS 1985, p. 93; Rb Amsterdam 14 april 1982, NIPR 1983, 263 (huwelijk tussen Chinese man en Nederlandse vrouw, voltrokken op de Chinese ambassade).
11. HPS 1985, p. 93.
12. Niet gepubliceerd. Rolnr. 676/1611 AK 11.200. Beschrijving door A.V.M. Struycken, WPNR (1980) 5542, p. 835/836.
13. Zie noot 11.
14. Niet gepubliceerd. Rolnr. 343/1977. Beschrijving door A.V.M. Struycken, WPNR (1980) 5542, p. 834.
15. Vgl. Rb Alkmaar 16 februari 1984, NIPR 1984, 183.
16. Zie ook: A. Colomer, Droit Musulman, tome I, Rabat-Paris, 1963, p. 92 nt. 8.